

JURYRAPPORT GROENMAN-TAALPRIJS 2011

De winnaar van de Groenman-taalprijs 2011 is de meester van de verwachte onverwachte wending: de toeschouwer verwacht de wending, maar is vrijwel nooit in staat het juiste resultaat te voorspellen. Kenmerkend is hierbij zijn perfecte timing: hij laat vaak lange stiltes vallen, maar weet precies wanneer hij weer moet inzetten.

- Goeie auto, maar hij slaat nogal gauw af ... Oh, dat komt slecht uit, want ik moet rechtdoor.
- Mijn vrouw en ik zijn gisteren op bezoek geweest bij de deurwaarder. Wij dachten: het hoeft niet altijd van één kant te komen.
- Ik heb mijn vrouw leren kennen in Assen. We waren toen precies vier jaar getrouwd. Dat was het moment om uit elkaar te gaan.
- O nee, onze burens hebben een heel andere levensstijl dan wij. Zo hebben de burens voor hun gazon een motormaaier. Kijk, dat vonden wij overdreven luxe. Onze tuinman kan dat best wel met de hand doen.

Deze verwachte onverwachte wendingen grenzen aan het absurdisme. Uit *Het meisje van de slijterij*, een programma uit 1987, stammen deze prachtige passages:

- Er komt een man voorbij, op de fiets, en ik schop hem van zijn fiets. Ik zeg: "Heeft u dat wel eens, dat u 's morgens vroeg wakker wordt, en dan gelijk veel zin heeft om uzelf van kant te maken?" "Nee", zegt de man, "Nee, ik ben een avondmens. Bovendien," zegt-ie "zelfmoord plegen is wel het laatste wat ik zou doen."
- Onze arme Macbeth krijgt het zo druk met moorden, dat hij een secretaresse in dienst neemt. Hij vindt het een hele goeie: ze haalde 200 aanslagen per minuut.
- Ik hou niet van alcohol. Ik drink puur op karakter.
- Ik heb het leven altijd beschouwd als 'n ongeneeslijke ziekte waar je uiteindelijk dood aan gaat.

Uitermate knap is het relativiseringsvermogen en de humor waarmee hij, in het programma met de treffende titel *Na de pauze*, spreekt over zijn ziekte. Hij heeft zeven jaar niet opgetreden:

Ik was nog niet gestopt met optreden of ik kreeg de ene onderscheiding na de andere. Zelfs de koningin heeft me wat op de mouw gespeld. En ik deed helemaal niks, echt helemaal niks. Dus ik vroeg me af: wat heb ik al die jaren toch onnodig ingewikkeld gedaan?

Als hij in het academisch ziekenhuis net de uitslag van zijn ziekte heeft gekregen, komt hij een oude man tegen die zich moeizaam voortbeweegt. De man ziet hem kijken en zegt: "Ja, oud worden is niet makkelijk." "Nee," zegt hij, "dat heb ik net ook gehoord."

Deze speler met de taal ergert zich uiteraard aan slecht taalgebruik, vooral dat van politici. Hij laat Balkenende de volgende, niet te volgen zin uitspreken:

Meneer de voorzitter, het is allesbehalve onjuist dat ik ontken heb dat ik niet tegen het verbod op het embargo ben.

Droge, vaak nuchtere humor. Onalledaagse logica, vervat in zijn kenmerkende tongval. Deze Almeloër spreekt met een onvervalst Twents accent, ook in zijn shows. En wat belangrijker is: hij heeft meegewerkt aan de emancipatie van het Twents. Hij speelde een sleutelrol bij het taalgebruik in de regiosoap *Van jonge leu en oale groond*; hij was een van de boegbeelden van de streektaalcampagne 'Twents, doar is niks mis met'. Van groot belang was zijn medewerking aan de Twentse vertaling van de Bijbel, waarbij hij meehielp de teksten in zo natuurlijk mogelijke taal te gieten.

De jury heeft besloten om de Groenman-taalprijs 2011 toe te kennen aan de cabaretier die alle mogelijkheden van de taal benut, tot aan de Twentse tongval toe, de man die de zin: "Eén stoplicht springt op rood, een ander weer op groen, in Almelo is altijd wat te doen" in het collectieve geheugen van de Nederlanders heeft geprent, de taalvirtuoos Herman Finkers.

De jury
Henny Stoel en Hans Heestermans